

POSUDOK

na habilitačnú prácu Dr. phil. Jakuba Máchu, Ph.D.

Tracing All the Connections. Wittgenstein on Internal and External Relations

Autor predložil text habilitačnej práce v podobe monografie pozostávajúcej z piatich častí (vrátane úvodu a záveru). Ide v nej o sústredené a komplexné sledovanie ústredného problému, t. j. Wittgensteinových úvah o vnútorných a vonkajších vlastnostiach tak, ako boli prezentované v rôznych Wittgensteinových textoch. Autor celkom správne zohľadňuje vo svojom výklade rôzne štádiá Wittgensteinovej filozofie a na viacerých miestach porovnáva Wittgensteinove riešenia s myšlienkami iných autorov (Kant, Hegel, Bradley, Frege, Russell, Moore, Davidson, Kripke a i.).

Aj keď autor nazval svoju prácu wittgensteinovským spôsobom ako „album“, nejde o púhu zbierku náhodne zachytených a neorganicky pospájaných Wittgensteinových poznámok k danej téme. Práve naopak, práca je charakteristická snahou autora o vyextrahovanie niekoľkých základných téz, ktoré smerujú k rekonštrukcii Wittgensteinovho teoretického stanoviska k problematike vnútorných a vonkajších vlastností. Tento aspekt je prítomný v celom texte, pričom autor veľmi zodpovedne ponúka krátke zhrnutia za jednotlivými podkapitolami, osvetľuje jednotlivé argumentačné postupy, prehľadne štruktúruje text a ponúka krížové odkazy na rôzne pasáže práce. Práca sa teda číta naozaj dobre a čitateľ sa v nej rozhodne nestráca.

Habilitant si vybral veľmi náročnú cestu ako analyzovať ústredný problém. Na jednej strane sa snažil neopomenúť žiadnu relevantnú zmienku o interných (a externých) vlastnostiach v celej Wittgensteinovej tvorbe, na strane druhej sa tiež musel zmieniť o značnom počte problémov z rôznych oblastí filozofie – ontológie, filozofie mysle, teórie konania, filozofie matematiky či estetiky. To kládlo veľké nároky na autorovu erudíciu nielen

ako na znalca komplexu Wittgensteinových textov, ale aj ako na experta v rozličných sektoroch filozofického skúmania. Treba poznamenať, že dr. Mácha sa s touto výzvou vysporiadal na výbornej úrovni. Osvedčil svoj prehľad v často veľmi komplikovaných nuansách Wittgensteinových špecifických poznámok a Wittgensteinovo miesto situoval v kontexte dobových aj súčasných diskusií o jednotlivých témach. Z hľadiska objasnenia určitých vývojových tendencií v rámci analytickej filozofie považujem za obzvlášť zaujímavé porovnanie Wittgensteinovho nazerania na problém vnútorných vlastností s Bradleyho osobitou podobou idealistickej obhajoby vnútorných vlastností. V určitom bode sa teda zrejme stretáva Wittgensteinova a Bradleyho kritika Russellovho (a Moorovho) odmietania vnútorných vlastností (o spoločných filozofických východiskách by sa však dalo zoširoka polemizovať). Možno by tento aspekt mohol habilitant ešte viac rozviesť, aby bolo jasné, či ide „len“ o pozoruhodnú analógiu alebo o ešte hlbší teoretický záber.

Práca v princípe postupuje chronologicky v zmysle následnosti Wittgensteinových prác (temporálne hľadisko sa však z povahy veci nedá vždy presne dodržať a práca sa o to ani nesnaží) a postupne na seba „nabaluje“ rôzne témy. Hlavnou úlohou je pomerne empatický a čo najpresvedčivejší výklad Wittgensteinových myšlienok či poznámok. Autorove kritické ohlasy sa týkajú skôr iných interpretačných pohľadov ako samotného Wittgensteinovho textu. Polemicky sa autor stavia napr. k Davidsonovej kauzálnej teórii vysvetľovania dôvodov konania, k dovolávaniu sa na abstraktný priestor v Avitalovej kritike Kripkeho chápania vlastností metrového štandardu či k reflexívnemu použitiu výrazu „jeden meter dlhý“ u Cory Diamond. Podobných príkladov čiastkovej kritiky z wittgensteinovského uhla pohľadu môžeme v práci nájsť na viacerých miestach. Pokiaľ ide o problém zlučiteľnosti či nezlučiteľnosti Davidsonovej kauzálnej teórie konania z Wittgensteinovým odmietaním kauzálnej mediácie medzi dôvodmi a konaním, autor dáva k zváženiu rôzne závery (od celkového nesúladu až po neprotirečivosť uvedených stanovísk – s. 167). Nazdávam sa však, že v tomto prípade by sa dal kondicionálny mód uvažovania nahradiť jednoznačnejším

záverom, ktorý by bral do úvahy ústrednú tendenciu Davidsonovej argumentácie v prospech kauzálneho vysvetľovania.

Habilitant sa vo svojej práci korektne odvoláva na textové pramene a svoje argumenty dokladá dostatočným množstvom odkazov. Poznámkový aparát práce je dobre spracovaný, pričom vhodne technicky a obsahovo dopĺňa hlavný text. Pokiaľ autor pri uvádzaní citácií z Wittgensteinových prác na niektorých miestach pozmenil podobu anglického výrazu a odchyľil sa tak od publikovaného prekladu, vždy na to upozornil a svoj krok zdôvodnil. V práci sa okrem pár preklepov nevyskytujú žiadne nápadné chyby (na str. 40, r. 5 zdola však zrejme má byť namiesto „ $(p \vee q)$ “ výraz „ $(p \wedge q)$ “).

Za veľmi vydarený považujem záver práce, ktorý prehľadným spôsobom vzťahuje dva základné princípy (či maximy) na všetky dôležité príklady hovorenia o interných vlastnostiach prezentované v jednotlivých častiach práce. Chápanie vnútorných vlastností ako príkazov (t. j. prvý princíp), rovnako aj maxima ne-reflexívneho použitia vnútorných vlastností (t. j. druhý princíp) sa dotýkajú podstaty problému a výstižne v systematickej rovine odhaľujú charakter vnútorných vlastností vo wittgensteinovskom podaní.

Habilitant využil vo svojich analýzach kritické čítanie početnej sumy literatúry a preukázal pri riešení nastolených problémov vysokú odbornú kompetenciu. Práca má nepochybne aj dobrý informačný potenciál a vytvára predpoklady pre riešenie a rozvíjanie danej problematiky v budúcnosti.

Na základe celkového hodnotenia predloženej habilitačnej práce a po úspešnej obhajobe odporúčam udeliť Dr. phil. Jakubovi Máchovi, Ph.D. vedecko-pedagogickú hodnosť docent v odbore Filozofia. **Je potrebné konštatovať, že predložená habilitačná práca spĺňa požiadavky štandardne kladené na úroveň habilitačných prác v danom odbore.**

V Prešove 13.3.2015

doc. PhDr. Eugen Andreanský, PhD.